

درس خارج فقه استاد حمید درایتی

جلسه ششم، ۲۸ شهریور ۱۴۰۰

موضوع: کتاب الشركة/ شرکت تعاونی /افزایش سرمایه

باید توجه داشت که افزایش سرمایه از طریق افزایش تعداد سهام اعضاء موجود منحصر به آورده ی نقدی اعضاء نخواهد بود بلکه می تواند از محل سود انباشته شرکت تأمین گردد هرچند قانون گذار این اقدام را فقط تا سقف يك دوم ذخیره قانونی مجاز شمرده است . [1] راه دیگری که برای این چنین افزایش سرمایه ای وجود دارد، تجدید ارزیابی دارایی شرکت است که اگرچه در خصوص شرکت های تعاونی تصریح قانونی ندارد اما باتوجه به مسبق بودن آن در شرکت های سهامی، جواز آن بعید نمی باشد [2] .

لازم به ذکر است که اساسا تسهیلات حمایتی دولت نسبت به شرکت های تعاونی می تواند شیوه های مختلفی باشد که برخی از آن ها عبارت است از:

- واگذاری اجرای طرح ها و پروژه های دولتی به شرکت های تعاونی [3] .
- تأمین قسمتی از سرمایه ی شرکت های تعاونی توسط وزارتخانه ها و مؤسسات دولتی [4] .
- در اختیار قرار دادن اموال عمومی دولتی [5] .
- استفاده از اعتبارات بانکی بدون بهره [6] .
- اختصاص بخشی از منابع بودجه ی عمومی یا سهام شرکت های مصادره ای و یا ملی کشور [7] .
- فروش نقدی یا قسطی اموال منقول و غیر منقول دولتی با قیمت عادلانه به شرکت های تعاونی [8] .

بخش هفتم - مسئولیت

اساسا قانون گذار برای اعضاء شرکت های تعاونی دو نوع مسئولیت شناسایی نموده است:

- مسئولیت نسبی — مسئولیت مالی اعضاء و سایر نهاد های تأمین کننده سرمایه ی شرکت، در قبال فعالیت های شرکت محدود به میزان سهم آنان خواهد بود (مانند مسئولیت در شرکت های سهامی) مگر اینکه ترتیب دیگری مورد شرط شده باشد [9] .

- مسئولیت تضامنی — مسئولیت مالی اعضاء نسبت به اموال دولتی تحت اختیار، بعد از انحلال شرکت تا پایان امر تصفیه به صورت تضامنی خواهد بود (مانند مسئولیت شرکت های تضامنی) [10].

---

[1] تبصره ۲ ماده ۲۵ بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران: تعاونیها می توانند تا حداکثر یک دوم ذخیره قانونی را جهت افزایش سرمایه خود بکار ببرند.

[2] برخی از حقوق دانان معتقدند که قوانین و احکام شرکت های سهامی پایه ی سایر شرکت های تجاری است و در مواردی که قانون تعارض نداشته باشد، اعتبار خواهد داشت.

[3] ماده ۴ قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران: دولت و کلیه سازمانهای وابسته موظفند در اجرای طرحها و پروژه های خود در شرایط مساوی اولویت را به بخش تعاونی بدهند.

[4] ماده ۱۷ قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران: شرکتهای تعاونی شرکتهائی است که تمام یا حداقل ۵۱ % سرمایه بوسیله اعضاء در اختیار شرکت تعاونی قرار می گیرد و وزارتخانه ها، سازمانها، شرکتهای دولتی و وابسته به دولت و تحت پوشش دولت، بانکها، شهرداریها، شوراهای اسلامی کشوری، بنیاد مستضعفان و سایر نهادهای عمومی می توانند جهت اجرای بند ۲ اصل ۴۳ از راه وام بدون بهره یا هر راه مشروع دیگر از قبیل مشارکت، مضاربه، مزارعه، مساقات، اجاره، اجاره به شرط تملیک، بیع شرط، فروش اقساطی، صلح، اقدام به کمک در تأمین و یا افزایش سرمایه شرکتهای تعاونی نمایند بدون آنکه عضو باشند.

[5] ماده ۱۸ قانون بخش تعاون اقتصاد جمهوری اسلامی ایران: دولت می تواند با رعایت اصول چهل و سوم و چهل و چهارم قانون اساسی، واحدهای صنعتی یا کشاورزی یا خدماتی و امثال آن را که اموال عمومی است و در اختیار دارد در اختیار شرکتهای تعاونی بصورت زیر قرار دهد: ۱- واحدهای مذکور را بصورت حبس موقت یا مادام که تعاونی بصورت قانونی وجود داشته باشد در اختیار تعاونی قرار دهد و تعاونی مالک منافع آن باشد. ۲- در صورتی که واحدهای مذکور کارکنان واجد شرایط داشته باشند، در عضویت آن تعاونی اولویت خواهند داشت. ۳- دولت می تواند طبق قرارداد بابت استهلاك یا بازسازی یا نگهداری یا توسعه واحدهای مزبور سالانه مبلغی نقدی و یا کالا دریافت نماید. ۴- دولت می تواند در واگذاری واحدهای فوق و سایر امکانات، مقرراتی به عنوان شرایط الزامی در رعایت سیاستهای دولت در قیمت گذاری و برنامه ریزی تولید و توزیع و تأمین منافع عمومی، تعیین نماید.

[6] ماده ۱۹ قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران: در استفاده از وام و کمکهای مالی دولتی اولویت با تعاونی هایی است که از بانکها طبق قانون عملیات بانکی بدون بهره دریافت نکرده باشند.

[7] تبصره ۱ ماده ۲۴ قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران: بمنظور فوق دولت می تواند با استفاده از منابع بودجه ای یا منابع بانکی با تضمین دولت، وام بدون بهره در اختیار تعاونی قرار دهد و اموال منقول و یا غیر منقول و وسایل و امکانات لازم را به قیمت عادلانه بطور نقد و یا اقساط برای تشکیل و تقویت تعاونیها با آنها بفروشد و یا به آنها اجاره دهد و یا اقدام به عقد اجاره بشرط تملیک بنماید و یا سهام شرکتها و مؤسسات دولتی و وابسته دولت و بانکها و مصادره و ملی شده را به تعاونیها منتقل نماید.

[8] همان.

[9] ماده ۲۳ قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران: مسؤولیت مالی اعضاء در شرکت های تعاونی محدود به میزان سهم آنان می باشد مگر آنکه در قرارداد ترتیب دیگری شرط شده باشد. تبصره - مسؤولیت دستگاه های عمومی تامین کننده سرمایه تعاونیها به میزان سرمایه متعلق به آنان می باشد مگر آنکه در قرارداد ترتیب دیگری شرط شده باشد.

[10] ماده ۱۹ آیین نامه اجرایی قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۴/۵/ ۱۳۷۱: خروج عضو تعاونی از تاریخ تصویب انحلال توسط مجمع عمومی فوق العاده یا تصمیم وزارت به انحلال - در صورتی که انحلال تعاونی رأساً توسط آن وزارت انجام شود - تا خاتمه امر تصفیه، رافع مسؤولیت تضامنی مقرر در تبصره ۴ ماده ۵۴ قانون، از عضو خارج شده نمی باشد. تبصره ۴ ماده ۵۴ قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران: کلیه اموالی که از منابع عمومی دولتی در اختیار تعاونی قرار گرفته با انحلال آن باید مسترد شود.